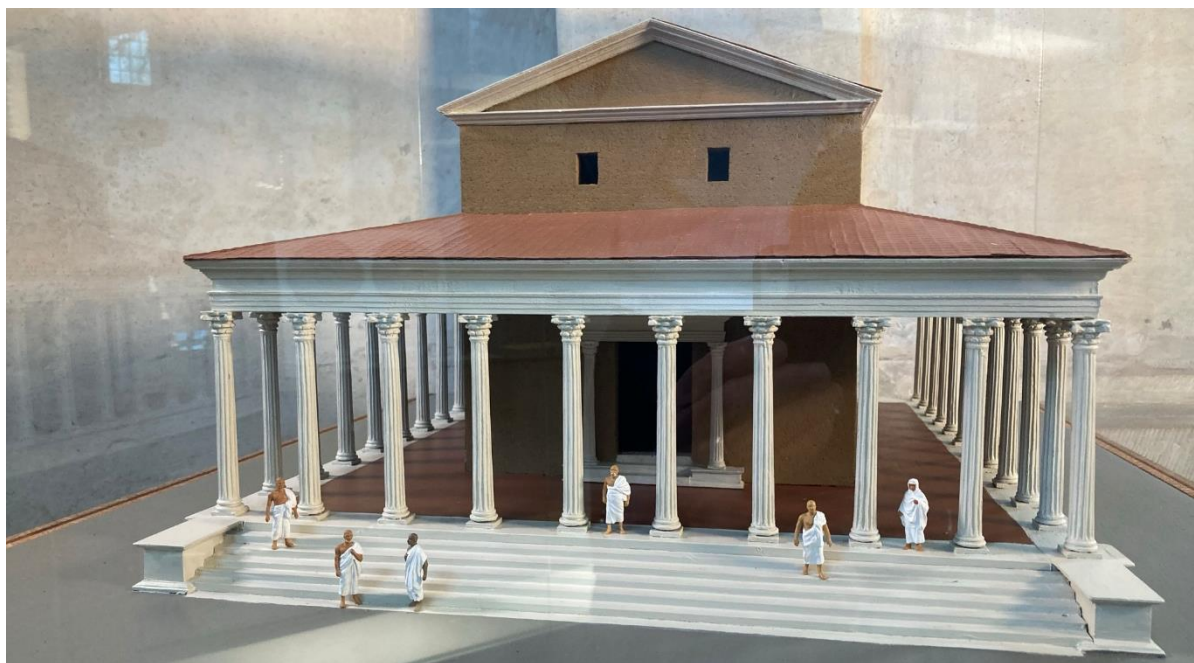

Tempel | Kerk Museum Jaarverslag 2022

Inhoud

1. Inleiding	pag.	1
2. Koersdocument 2022-2027		1
3. Jubileumfeest 25 jaar Museumcommissie		2
4. Openstellingen en bezoekers		2
5. Evenementen		3
6. Publieksinformatie en communicatie		3
7. Educatie		4
8. Vrijwilligers		5
9. Presentatie, registratie (collectie) & facilitair		6
10. Projecten		7
11. Samenwerking		7
12. Werk aan de Grote Kerk		7
13. Een kijkje naar 2023		8

Bijlage: Het museum in cijfers

1. Inleiding

2022...langzaam komt alles weer op gang na twee bijzondere coronajaren. In januari zijn we nog gesloten, maar in februari gaan we weer ongeveer terug naar normaal. Het is weer even wennen om dichtbij elkaar te zijn. De regels versoepelen, daar snakken we naar. De bezoekers komen weer. De status van UNESCO Werelderfgoed voor de Gallo-Romeinse tempel II zorgt ervoor dat meer mensen ons museum komen bezoeken. Het vraagt ook wat van het museum. Hoe zorg je goed voor het 2000 jaar oude erfgoed? En hoe zorg je voor een groter publieksbereik? Beide zaken horen bij de UNESCO erkenning. Reden om de koers voor de komende jaren goed te bekijken.

De museumcommissie viert dit jaar haar 25-jarig bestaan. Een echte mijlpaal, waar we met trots op terug kijken.

2. Koersdocument 2022-2027

Mede door de UNESCO Werelderfgoed status, toegekend in 2021, is er een grotere externe belangstelling voor het unieke van het museum ontstaan. Daarnaast bezint ook de Protestantse Gemeente Elst zich op haar ontwikkeling en de consequenties daarvan voor het kerkgebouw. Beide ontwikkelingen maken het voor het museum van belang om zich te buigen over haar eigen gewenste ontwikkeling. Er zijn verschillende scenario's naast elkaar gelegd, waaruit een keus is gemaakt. In de komende vijf jaar betekent dat voor:

- Het museaal aanbod: Op weg naar een iets meer eigentijdse en aantrekkelijke presentatie; wisseling in de presentatie en mogelijkheid tot thematisch bezoek. Verdiepingsmogelijkheden via digitale middelen en verrassingselementen via belichting en bewegend beeld.
- Het erfgoedbeheer: Het erfgoed volgens bekende normen beheren en conserveren. Tijdens bezoeken authentiek te beleven zonder schade aan het erfgoed te veroorzaken. Objecten kunnen onder de juiste klimatologische omstandigheden ten toon gesteld of in depot gehouden worden
- Publieksbereik: Op weg naar 4000 bezoekers per jaar. Er is meer bekendheid van het unieke erfgoed en de cultusplaats Elst onder inwoners van de Overbetuwe en van Nederland. Publiek kan op een makkelijke manier reserveren voor een bezoek.
- Communicatie: Er komt een communicatieplan met daarin een visie op imago en identiteit en een communicatiematrix met welke middelen met welke doelgroepen wordt gecommuniceerd. Verschillende publicaties zijn geactualiseerd.
- Organisatie: De commissie blijft uit vrijwilligers bestaan. De commissie groeit uit tot ca. 35 vrijwilligers met tenminste 25-30 gidsen.
- Samenwerking: Het museum is, zo mogelijk, vertegenwoordigd in alle relevante (lokale, regionale, provinciale) netwerken over de thema's en inhoud van het museum.

Het koersdocument is richtinggevend maar bevat geen mijlpalenplanning. Met een vrijwilligersorganisatie en een sterk veranderende omgeving is het voldoende om een duidelijke koers te hebben.

3. Jubileumfeest 25 jaar Museumcommissie

In 2022 bestaat de museumcommissie 25 jaar. In november krijgt het publiek enkele feestelijke rondleidingen cadeau. In een speciale bijeenkomst met commissieleden, gasten en oud-leden vieren we het heuglijke feit met twee lezingen over de tijd van Werenfried. We testen onze museumkennis in een vermakelijke quiz en heffen het glas op alles wat er bereikt is in 25 jaar. Zoveel mensen hebben bijgedragen aan wat het museum nu is!

4. Openstellingen en bezoekers

Nieuw in 2022 zijn de extra openstellingen vanaf 1 april. Vanaf die datum is het museum elke zaterdag geopend tot 1 november. In juli en augustus komt daar de zondag bij. Door corona is het museum in januari nog gesloten.

Ondanks het kortere jaar tellen we dit jaar veel meer bezoekers, nl. 2928 personen. (2019: 1948 bezoekers; NB. 2020 en 2021 zijn coronajaren met sluitingen). Hiervan volgden 2285 mensen een rondleiding of namen deel aan een activiteit. In het totaal zijn er 301 rondleidingen verzorgd. Voor overzichten, zie bijlage 1.

5. Evenementen

Het museum neemt dit jaar deel aan twee evenementen. De eerste is een van de dagen van de Nationale Archeologiedagen (archeologiedagen.nl). De activiteit ‘Meet & Greet een archeoloog’ bestaat uit een speciale rondleiding met extra accent op de opgravingen rond de Grote Kerk. Petra Hoff, als archeologe betrokken bij de opgravingen in 2003, vertelt uit de eerste hand vertellen over deze opgravingen (zie foto, 2^e van rechts). Alle rondleidingen waren volgeboekt.

Het Romeinenfestival Elst (eerste zaterdag van de herfstvakantie) bestaat uit een programma in het dorp met o.a. reenactors van ‘Springlevend Verleden’. In het museum nemen bezoekers deel aan een themarondleiding ‘Romeinen’, waarin het Romeinse deel van het museum wordt belicht. Deze rondleidingen zijn gratis toegankelijk, met dank aan de Gemeente Overbetuwe. De belangstelling is groter dan het aantal beschikbare kaartjes.

6. Publieksinformatie en communicatie

De publieksinformatie en communicatie bestaat in 2022 vooral uit persberichten, berichten op social media. Het aantal volgers groeit gestaag.

Ook in Onderweg wordt met regelmaat een bericht over het museum geplaatst.

Het museum krijgt een plek op de Belevenskaart Elst en krijgt een aflevering in de bijbehorende podcastserie. Deze is te beluisteren via YouTube.

Voor scholen en de gezinsactiviteit zijn nieuwe flyers ontwikkeld.

De behoefte aan een goed communicatieplan is vertaald in een projectaanvraag bij de Provincie Gelderland. De subsidie in het kader van Erfgoed en kleine musea is toegekend en bedraagt een provinciale bijdrage van 10.000 euro. Het stelt ons in staat om een groot beeldscherm te kopen en in 2023 advisering in te kopen om het communicatieplan met een visuele identiteit te realiseren.

Bij twee gelegenheden presenteert het museum zich op een markt. De eerste is in augustus bij de Romeinse tuin in Elderveld. De tweede is bij het Romeinenfestival op de eerste zaterdag van de herfstvakantie.

7. Educatie

De educatieve rondleidingen worden verzorgd door de werkgroep Educatie, aangevuld met enkele enthousiaste gidsen. Voor nieuwe gidsen is een introductie geweest en daarnaast worden (nieuwe) gidsen uitgenodigd om mee te lopen bij Educatieve activiteiten en ook de Gezinsactiviteit.

a. bezoeken

Er is negen keer een rondleiding voor scholen geweest. Het betreft vier basisscholen uit de Overbetuwe, een school uit Rhenen en een middelbare school uit Arnhem. Deze laatste school bezocht met een kleine groep het museum in het kader van Klassieke Vorming. Dit jaar is voor het eerst een rondleiding gegeven aan kleuterklassen. Deze proef is bijzonder goed geslaagd en de rondleiding voor groep 1 en 2 is opgenomen in het aanbod.

In totaal zijn er 78 scholengroepjes begeleid.

De Gezinsactiviteit (voorheen Familierondleiding) heeft minder belangstelling gekregen dan gehoopt, hoewel wij vaak positieve reacties krijgen op het idee van Gezinsactiviteit. Sinds de tweede helft van dit jaar, kan de Gezinsactiviteit ook worden aangevraagd, dus los van de geplande data in de schoolvakanties. Hiervan is nog geen gebruik gemaakt.

Tijdens de jubileumopenstelling is de Gezinsactiviteit, weliswaar in aangepaste vorm, druk bezocht en enthousiast ontvangen, mede dankzij twee verklede gidsen. De houten bouwwerken zijn zowel bij het basisonderwijs als ook tijdens de Gezinsactiviteit een populaire bezigheid.

b. bekendheid

De Educatieve activiteiten voor basisscholen zijn opgenomen in het Cultuurmenu van de Gemeente Overbetuwe. Hieruit zijn 3 aanmeldingen van scholen gekomen.

De werkgroep Educatie is aanwezig geweest op een Infomarkt voor het onderwijs bij Landerij De Park.

Voor de Gezinsactiviteit en de Educatieve activiteiten voor basisscholen zijn nieuwe flyers gemaakt.

c. ontwikkelingen

Voor alle groepen zijn de draaiboeken vernieuwd of aangepast. Ook is er een extra schrijven gemaakt met aandachtspunten bij rondleidingen voor het basisonderwijs.

Dit jaar zijn nieuwe prijzen ingevoerd voor de Educatieve activiteiten. Dit om meer uniformiteit en logica in de prijzen te bewerkstelligen. Basisscholen betalen nu € 30,- per groep en het voortgezet onderwijs en MBO € 60,- per klas. Het HBO en WO betalen € 5,- per student.

Volgend jaar wil de commissie bekijken of er voor het voortgezet onderwijs een speciaal

programma gemaakt kan worden. Nu krijgen de leerlingen een standaard rondleiding, waarbij we proberen met de leerlingen in gesprek te gaan en aan te sluiten bij hun interesses en kennis.

8. Vrijwilligers

De werkgroep Vrijwilligerszaken heeft in 2022 vooral gewerkt aan het werven van nieuwe rondleiders. Door oproepen in Onderweg, de vrijwilligersvacaturebanken en in Het Gemeentenieuws kwamen wij in contact met 7 geïnteresseerden. Vijf van hen zijn het inwerktraject begonnen. Collega-rondleiders treden op als mentor en begeleiden hen naar het zelfstandig gidsen. Een mooie aanvulling van de groep!

In oktober reisde de museumcommissie voor haar jaarlijks educatief uitje naar Xanten. De uitjes-commissie had twee prachtige rondleidingen in het buiten- en het binnen-museum voor ons in petto. Een inspirerende en gezellige dag met elkaar!

In het bestuur is de secretarisrol gewisseld. Tineke Touwen volgde Karin Besjes-de Bock op. Eind 2022 bestaat de commissie uit 23 leden.

9. Presentatie en Registratie (van de collectie) en facilitair

De werkgroep Presentatie, registratie en facilitaire zaken heeft in 2022 gewerkt aan:

a. De vernieuwing van het registratiesysteem

In de commissievergaderingen van 2022 stond de eventuele vervanging van het verouderde Adlib-registratiesysteem meerdere keren op de agenda. Adlib wordt niet meer ondersteund door Axiell, de nieuwe naam van de leverancier destijds. Na oriëntatie op diverse commercieel verkrijgbare en relatief dure systemen als vervanging van Adlib is in samenspraak tussen werkgroep, bestuur en commissie besloten voorlopig in principe verder te gaan met Memorix Maior (ontwikkelaar Picturae) dat wordt aangeboden door Erfgoed Gelderland, met als extra functie de aansluiting bij Collectie Gelderland. Belangrijk bij die voorlopige keuze voor Memorix Maior was de presentatie over dit systeem door Erfgoed Gelderland op 3 oktober 2022 in Elst. De kosten van dit systeem bedragen €400 per jaar en eenmalig €100 als aansluitkosten Collectie Gelderland.

Enkele leden van de werkgroep konden vervolgens thuis kennismaken met Memorix Maior. Het kostte nogal wat tijd om, bij wijze van proef, één item over te zetten van Adlib naar Memorix Maior. Van belang is te vermelden dat Erfgoed Gelderland een groot deel van de werkzaamheden van de overgang voor zijn rekening neemt en begeleiding heeft aangeboden bij de stappen uit te voeren door de werkgroep.

Het gehele traject bestaat uit zes “Stappen en Taken”. De derde omvat het definitieve besluit van deelname (go-no go) en, in geval van een positief besluit, ondertekening convenant Collectie Gelderland. De verwachting is dat het hele aansluitingstraject meerdere maanden in beslag zal nemen, onvoorziene tegenvallers daargelaten.

Wordt vervolgd.....

b. Metingen Relatieve luchtvochtigheid en temperatuur in Romeinse ruimte.

Een aantal leden van de werkgroep is betrokken geweest bij een rondleiding door ons museum van een medewerker van Restaura, die advies gaf over de gewenste condities in de Romeinse ruimte. Zijn advies luidde: hoe vochtiger hoe beter; stabiele omstandigheden.

In overleg met de kerkrentmeesters is de werkgroep in 2022 verdergegaan met het uitvoeren van metingen in de Romeinse ruimte en in de crypte. In verband met de zeer wisselende luchtvochtigheid (LV) in de Romeinse ruimte met zes ventilatieopeningen heeft de WG stapsgewijs een aantal ventilatiekanalen gesloten. Bij één open kanaal was de LV hoger en stabiel. We hebben vijf van de zes kanalen afgesloten gelaten en de metingen beëindigd.

c. Attributen

- Het folderrek is vervangen
- Het mobiele “reclamebord” is hanteerbaarder gemaakt, d.m.v. vier wielen

d. De kuil in de vloer van Tempel 1.

Een diepgaand onderzoek is uitgevoerd m.b.t. deze ‘inmiddels beruchte kuil’. De bevindingen zijn in rapport ‘Ger de Vrieze, Elst 30-11-2022’ gepubliceerd.

10. Projecten

Het museum is dit jaar gestart met projecten:

a. *Museum in Beeld (2022-2023)*

M.b.v. Provinciaal subsidie werkt het museum aan een communicatieplan (zie paragraaf 6) en schaft een groot beeldscherm aan.

b. *Religie en rituelen in de Romeinse tijd (2023-2025)*

Het Liemers Museum vraagt ons mee te doen met een subsidieaanvraag bij de Provincie Gelderland in het kader van Thematische Verhaallijnen Romeinen. Ook Flipje Streekmuseum Tiel sluit aan. We gaan gezamenlijk een aanvraag voorbereiden. In 2023 krijgt dit zijn beslag.

11. Samenwerking

Voor het museum is het van belang actief in het netwerk te opereren. Waar mogelijk zijn de bijeenkomsten, georganiseerd door Erfgoed Gelderland en NLS (Nederlandse Limes Samenwerking), bijgewoond.

We nemen actief deel aan het Romeinennetwerk (Gelderland) en iets minder actief aan het Netwerk Boerderijmusea en kleine erfgoedmusea.

De relatie met Historische Vereniging Marithaime is versterkt.

De contacten met de Gemeente Overbetuwe zijn, met name door de UNESCO erkenning, verder versterkt.

En uiteraard onderhouden we de goede contacten binnen de Protestantse Gemeente Elst.

12. Werk aan de Grote Kerk

Het museum is vertegenwoordigd in de kerkelijke werkgroep Werk aan de Grote Kerk. In 2022 vinden diverse vergaderingen plaats waarbij samen met Architectenbureau Stiel werd gewerkt aan een schetsvoorstel voor de verbouwing van het kerkgebouw. Hierin worden ook de ontwikkelingen van het museum betrokken. De tussenstand is gepresenteerd aan de museumcommissie. Kerkrentmeester Ate Lindeboom houdt ons op de hoogte van de ontwikkelingen.

13. Een kijkje naar 2023

Terugkijkend op 2022 hebben we veel van onze voornemens kunnen realiseren.

Vooruitkijkend naar 2023 gaan we door op de ingeslagen weg. Het koersdocument 2022-2027 geeft richting aan onze ambities en mogelijkheden. Een greep uit de voornemens:

- De openingstijden van 2022 bestendigen we in 2023. We zetten meer in op het bereiken van groepen.
- De UNESCO Werelderfgoedstatus zal naar verwachting zorgen voor een verdere intensievere samenwerking in de regio en ook lokaal. Het is het plan om alle interessante Romeinse 'locaties' in de regio in samenhang aan het publiek onder de aandacht te brengen. Lokaal nemen we opnieuw deel aan het Romeinenfestival.
- De werkgroep Educatie gaat o.a. verder met het ontwikkelen van een programma voor het V.O. en het werven van scholengroepen.
- De werkgroep Presentatie, Registratie en Facilitair bereidt o.a. aansluiting op Collectie Gelderland voor en de mogelijke migratie van AdLib naar Memorix Maior. Vermeldenswaardig is het geven van bruikleen aan het Rijksmuseum voor de Oudheid voor de 'Steen van Balderic' voor een tentoonstelling over het jaar 1000.
- De Werkgroep PR en Communicatie gaat opnieuw zorgen voor regelmatige berichten over de activiteiten in en van het museum. Veel aandacht gaat in 2023 naar het project 'Museum in Beeld'.
- De werkgroep Vrijwilligerszaken zal zich bezighouden met alles wat nodig is om vrijwilligers te werven, te boeien en te binden
- Het project "Religie en rituelen in de Romeinse tijd" wordt samen met het Liemers Museum en Flipje Streekmuseum Tiel aangevraagd bij de Provincie Gelderland en krijgt in 2023 haar start.
- En natuurlijk en vooral: met onze Gidsen hopen we vele mooie rondleidingen te verzorgen!

Want ons unieke erfgoed (Romeinen én de vele bijzondere tijdslagen) is de moeite waard om goed te beheren én met prachtige verhalen onder de aandacht te brengen!

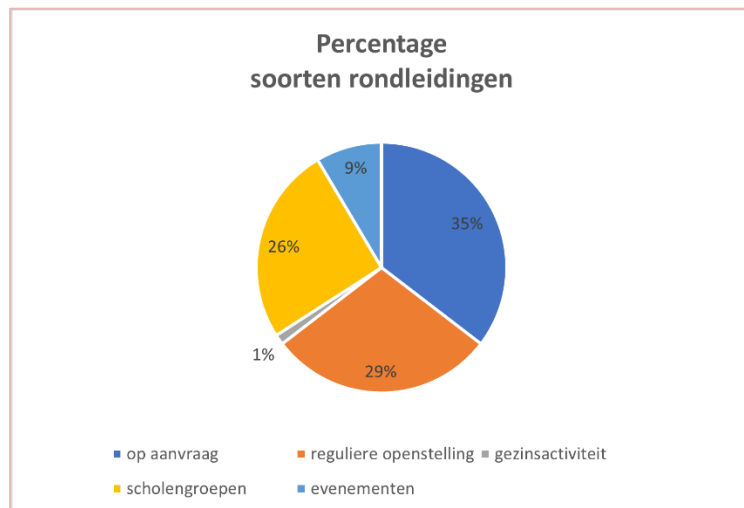
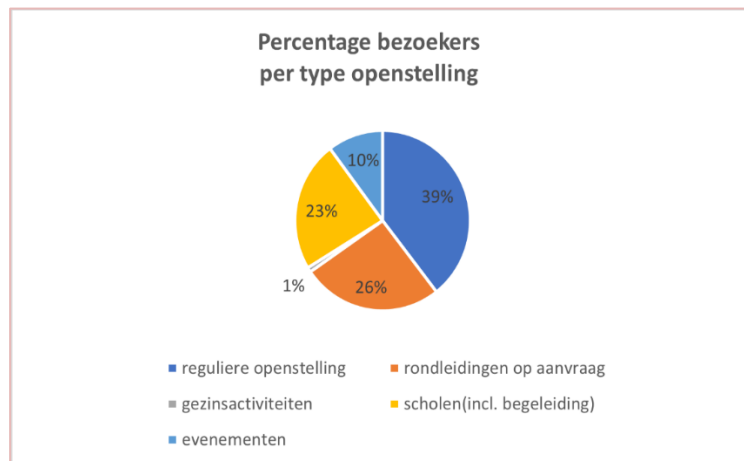
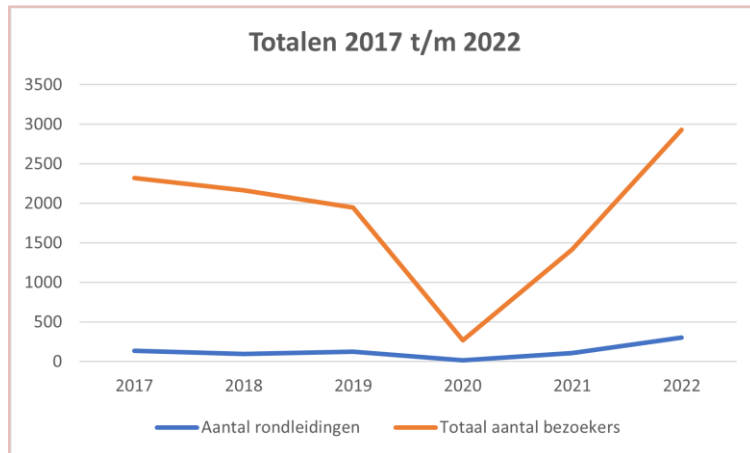
Elst, april 2023

Anneke Manche, voorzitter
Tineke Touwen, secretaris
Ulbe Sijbesma, penningmeester

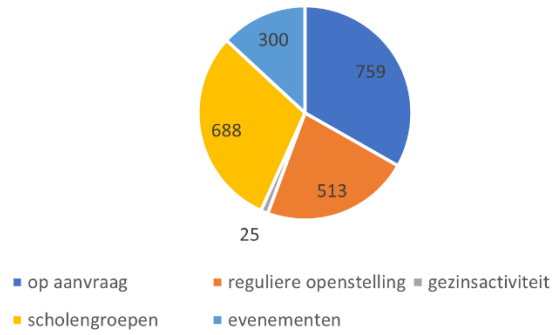
Met dank aan de verschillende werkgroepen voor hun bijdragen.

Foto's: Museumcommissie

Bijlage 1. Het Tempel | Kerk Museum in cijfers

Aantal deelnemers aan rondleiding

Percentage bezoekers met en zonder rondleiding

